

Krystian Kasperski

Hospitacje adwokackie '94

Palestra 38/12(444), 164-168

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

■ Hospitacje adwokackie '94

W okresie od 24 kwietnia do 23 lipca 1994 r. odbyły się w Republice Federalnej Niemiec zorganizowane przez Ośrodek Badawczy Adwokatury przy Naczelnej Radzie Adwokackiej w Warszawie oraz Niemiecką Fundację dla Międzynarodowej Współpracy Prawnej (Deutsche Stiftung für internationale rechtliche Zusammenarbeit e.V.) i Związku Adwokatów Niemieckich (Deutscher Anwalt Verein) hospitacje adwokackie, w których udział wzięła 24-osobowa grupa młodych adwokatów i aplikantów adwokackich z krajów Europy Wschodniej: Czech, Bułgarii, Estonii, Litwy, Polski, Rumunii, Rosji oraz Węgier i Chorwacji. Wśród polskich hospitantów był jeden adwokat i czworo aplikantów.

Jednym z warunków brania udziału w hospitacjach było pozytywne złożenie egzaminu ze znajomości języka niemieckiego przed przedstawicielem Ambasady Niemiec w Warszawie.

Trzymiesięczny pobyt hospitantów w niemieckich kancelariach adwokackich poprzedził tygodniowy „program wprowadzający”, który odbył się w Gustav-Stresemann-Institut e.V. w Bonn (Bad Godesberg).

W tym czasie prowadzone były dla nas przez tamtejszych adwokatów oraz nauczycieli akademickich wykłady w języku niemieckim.

Ten krótki pobyt w instytucie pozwolił uczestnikom hospitacji na – oprócz wzajemnego poznania się – ogólne zorientowanie w organizacji i strukturze niemieckiej adwokatury, systemu sądowego oraz poznanie podstaw niemieckiego prawa cywilnego i gospodarczego.

Wspólny udział w wykładach oraz prowadzone w ich toku dyskusje przyczyniły się nie tylko do przyswojenia podstawowych pojęć prawa niemieckiego, ale również były okazją do wymiany poglądów, porównania podobieństw i różnic w poszczególnych systemach prawnych państw, z których pochodzili hospitan-ci.

Szczególną rolę w programie wprowadzającym mieli adwokaci niemieccy, którzy oprócz zaprezentowania ogromnej wiedzy teoretycznej podzielili się z nami swym bogatym doświadczeniem praktycznym, co pozwoliło w sposób obrazowy zrozumieć problemy i zagadnienia będące przedmiotem wykładów.

Krótkie tygodniowe wprowadzenie nie wystarczyło jednak do gruntownego zaznajomienia się z systemem prawa niemieckiego.

Celowi temu służył prawie 3-miesięczny pobyt każdego z hospitantów w oddzielnej kancelarii adwokackiej.

Wszyscy hospitanци zostali w związku z tym przydzieleni do kancelarii adwokackich w różnych częściach Niemiec.

Mnie przypadło pozostać w Bonn. Skierowany zostałem do kancelarii adwokackiej Meilicke & Partner, gdzie oprócz mnie przebywali na praktykach studenci prawa z Francji i Holandii.

Kancelaria, w której odbywałem szkolenie zajmuje się głównie prowadzeniem spraw z zakresu doradztwa podatkowego, prawa pracy oraz prawa gospodarczego w stosunkach międzynarodowych.

Przez okres trzech miesięcy pobytu i pracy w biurze adwokackim miałem możliwość brania udziału – wspólnie z adwokatami wykonującymi tam zawód – w rozwiązywaniu różnorodnych problemów z zakresu międzynarodowego prawa prywatnego, prawa gospodarczego oraz przepisów o ustroju adwokatury niemieckiej.

Wielokrotnie, jako obserwator, brałem udział w posiedzeniach sądowych w sprawach cywilnych i handlowych zarówno przed Amtsgericht (odpowiednik polskiego sądu rejonowego), jak i przed Landgericht (sąd krajowy, instancja odwoławcza od orzeczeń Amtsgericht, odpowiednik sądu wojewódzkiego).

Na zlecenie kancelarii, w celu załatwiania bieżących spraw w imieniu adwokatów, wielokrotnie kontaktowałem się z różnymi urzędami i organizacjami – np. z Urzędem Pracy, Urzędem dla Cudzoziemców czy Przedstawicielstwem ONZ w Bonn.

W związku z wykonywaniem swych codziennych obowiązków miałem również wgląd do akt rejestru handlowego i ksiąg wieczystych, które prowadzone są niemal identycznie jak w Polsce.

Kancelaria, w której odbywałem praktykę – podobnie jak i inne kancelarie adwokackie – wyposażona jest w najnowocześniejszy sprzęt biurowy i komputerowy. Poprzez sieć komputerową każda kancelaria ma możliwość korzystania z ogólnokrajowego programu „Juris”, który zawiera aktualny zbiór orzecznictwa i przepisów prawnych.

Sekretariat kancelarii prowadzony jest przez tzw. pomoc adwokacką (Rechtsanwaltsgehilfe), której zadaniem jest m.in. prowadzenie i przygotowywanie akt podręcznych adwokata, przepisywanie pism przez niego sporządzonych, prowadzenie korespondencji z sądami i klientami, odnotowywanie wszelkich terminów czynności procesowych. Jest to więc odpowiednio wyszkolona, wykwalifikowana osoba na bieżąco zajmująca się sprawami biurowymi kancelarii.

Adwokatura niemiecka zorganizowana jest podobnie jak polska w izby adwokackie, do których obligatoryjnie należą wszyscy adwokaci.

Izba adwokacka (Rechtsanwaltskammer) obejmuje teren właściwości sądu apelacyjnego, w którego siedzibie znajduje się również siedziba izby.

Na terenie właściwości jednego sądu apelacyjnego może istnieć kilka izb adwokackich, jeżeli w granicach działania tego sądu zawód wykonuje ponad 500 adwokatów.

Członkowie izby wybierają co 4 lata ze swego grona podczas zgromadzenia zarząd (Vorstand) składający się z siedmiu członków, którego zadaniem jest m.in. ochrona interesów izby, nadzorowanie wypełniania przez członków izby ich obowiązków zawodowych, pośredniczenie w sporach zaistniałych między członkami izby oraz między członkami izby a ich zleceniodawcami, wysuwanie kandydatur do sądów honorowych, czynny udział w kształceniu aplikantów, składanie rocznego sprawozdania zgromadzeniu izby z administrowania jej majątkiem.

Zarząd izby wyłania ze swego grona w dalszej kolejności prezydium (Präsidium), na czele którego stoi prezydent reprezentujący izbę na zewnątrz oraz pośredniczący między członkami izby a jej zarządem. W skład prezydium wchodzi również wiceprezydent, protokolant oraz skarbnik.

Odpowiednikiem polskiej Naczelnej Rady Adwokackiej jest Federalna Izba Adwokacka (Bundesrechtsanwaltskammer), członkami której są prezydenci poszczególnych izb adwokackich.

Organem Federalnej Izby Adwokackiej są: prezydium, które składa się z prezydenta, wiceprezydenta i skarbnika oraz walne zgromadzenie.

Obok izb adwokackich działa również Niemiecki Związek Adwokatów (Deutscher Anwalt Verein), do którego przynależność opiera się na zasadach dobrowolności. Organizacja ta skupia w swych szeregach ok. 40 000 członków spośród 70 000 adwokatów wykonujących na terenie Niemiec swój zawód i zajmuje się codziennymi problemami adwokatury, opiniuje projekty ustaw przez co ma również istotny wpływ na kształt ustawodawstwa, a przede wszystkim organizuje liczne seminaria szkoleniowe i wykłady dla prawników, nie tylko dla przedstawicieli palestry.

Honoraria adwokackie określa Federalny Regulamin Opłat Adwokackich (Bundesrechtsanwaltsgebührenordnung – BRAGO) – i obliczane są one ułankowo według tabeli lub według godziny pracy.

Podstawą obliczeń w procesie cywilnym jest wartość przedmiotu sporu, natomiast stawkę godzinową oblicza się jako 1% tejeż wartości.

Przykład:

Wartość przedmiotu sporu: 3400,- DM

I. Porada

5/10 opłata za poradę na zasadzie § 20 BRAGO	100,50 DM
ryczałt na wydatki na zasadzie § 26 BRAGO	15,10 DM
15% podatku VAT na zasadzie § 25 II BRAGO	17,34 DM

razem 132,94 DM

II. Działalność pozasądowa adwokata

7,5/10 opłata na zasadzie § 118 I 1 BRAGO	150,80 DM
ryczałt na wydatki na zasadzie § 26 BRAGO	22,70 DM
15% podatku VAT na zasadzie § 25 II BRAGO	26,03 DM
<hr/>	
razem	199,53 DM

III. Proces

10/10 opłata procesowa na zasadzie §§ 11, 31 I 1 BRAGO	201,00 DM
10/10 opłata za rozprawę na zasadzie §§ 11, 31 I 2 BRAGO	201,00 DM
10/10 opłata za post. dowodowe na zas. §§ 11, 31 I 2 BRAGO	201,00 DM
10/10 opłata za zaw. ugody na zas. §§ 11, 23 BRAGO	201,00 DM
ryczałt na wydatki na zasadzie § 26 BRAGO	40,00 DM
15% podatku VAT na zasadzie § 25 II BRAGO	126,60 DM
<hr/>	
razem	970,60 DM

Wszystkie składniki honorarium klient uiszcza tylko jeden raz w instancji, tak aby adwokat nie miał interesu w przedłużaniu procesu. Każde honorarium nalicza się wraz z podatkiem VAT.

Wśród adwokatów niemieckich bardzo popularne jest ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej z tytułu wykonywania zawodu. Stawka ubezpieczeniowa wynosi 300,- DM rocznie i około 3/4 wszystkich adwokatów z ubezpieczenia takiego korzysta.

Przebieg aplikacji ma formę odmienną od obowiązującej w Polsce i przedstawia się następująco. Student wydziału prawa kończąc naukę na uczelni zdaje tzw. pierwszy egzamin państwowy (odpowiednik egzaminu magisterskiego), a po uzyskaniu pozytywnego wyniku rozpoczyna aplikację, która trwa dwa lata i nie jest sprofilowana jak u nas na aplikację adwokacką, sędziowską, prokuratorską czy radcowską.

Przez okres dwóch lat aplikant przechodzi szkolenie w prokuraturze, sądach, urzędach państwowych, bankach. Dopiero ostatnie sześć miesięcy poświęcone jest pracy i szkoleniu w wybranej kancelarii adwokackiej.

Okres aplikacji zakończony jest tzw. drugim egzaminem państwowym i wówczas aplikant dokonuje wyboru określonego zawodu prawniczego.

Bardzo popularne wśród aplikantów niemieckich jest odbywanie wielomiesięcznych stażów zagranicznych w obcych kancelariach adwokackich, w tym również w Polsce.

Przez cały okres aplikacji aplikant wynagradzany jest przez administrację sądową. Koszty jego szkolenia i utrzymania ponosi zatem państwo.

O dopuszczeniu kandydata do wykonywania zawodu adwokata nie decyduje izba adwokacka, lecz krajowa administracja sądownictwa (Landesjustizverwaltung) po uprzednim zasięgnięciu opinii izby adwokackiej, na terenie której ubiegający się chce zawód adwokata wykonywać.

Na zakończenie dodać należy, iż wśród adwokatów niemieckich panuje silna konkurencja, co wynika chociażby z tego, iż zawód ten wykonuje w Republice Federalnej Niemiec ok. 70 000 osób. Powoduje to wąską specjalizację i tworzenie kancelarii skupiających adwokatów o wielu różnych specjalnościach.

Hospitacje adwokackie zakończyły się w Bonn seminarium zorganizowanym przez Niemiecką Fundację dla Międzynarodowej Współpracy Prawnej i Związek Adwokatów Niemieckich, podczas którego hospitaneci mogli podzielić się swymi spostrzeżeniami i wiadomościami przyswojonymi w czasie pobytu w kancelariach.

Krystian Kasperski